

143

Van:

Verzonden: dinsdag 30 juni 2009 11:50

Aan:

Onderwerp: voorlopig

Bijlagen: Q stand van zaken 30.06.2009.doc

Beste

Hierbij de voorlopige stand van zaken. We tellen nog een en ander na.

Met vriendelijke groet,

www.ecsrhm.eu

GD

Postbus 9, 7400 AA Deventer

[@gddeventer.com](mailto:gddeventer.com)

www.gddeventer.com

Q-fever vaccinatie: stand van zaken 30.06.2009

Planning

Eind januari 2009 is op basis van de novembertelling 2008 van I&R-Kleine Herkauwers een schatting gemaakt van het aantal te vaccineren bedrijven en dieren in het in 2009 verplicht te vaccineren gebied. Op basis daarvan zijn later afspraken gemaakt over de levering van Coxevac[®], het Q-fever vaccin van CEVA Santé Animale BV.

De planning van de levering van vaccin en de realisatie daarvan tot op dit moment staat vermeld in tabel 1.

Tabel 1. Overzicht van de planning en realisatie van de levering van het aantal doses (2 ml) Coxevac[®], het Q-fever vaccin van CEVA Santé Animale BV.

Levering vaccin	planning 1	planning 2	realisatie
uiterlijk 15 april	50.000	55.000	
17 april			55.000
11 juni			133.690
uiterlijk 15 juni	300.000	247.000	
17 juni			106.310
uiterlijk 15 september	50.000	103.000	
totaal	400.000	405.000	295.000

1 = oorspronkelijke planning

2 = definitieve planning

Realisatie

Tot nu toe zijn in 2009 295.000 doses geleverd aan de AUV. AUV had nog een (bij GD niet bekend) aantal doses op voorraad afkomstig van de vaccinatiecampagne 2008.

Tot nu toe heeft de GD in 2009 de AUV aangestuurd om 296.094 doses te versturen naar dierenartsenpraktijken. Dit aantal wordt in werkelijkheid bij verzending afgerond op basis van 10 doses per flesje. Op 30.06.2009 had AUV nog 9100 doses op voorraad maar de woordvoerder van de AUV was er niet helemaal zeker van dat van de laatste aansturing vanuit GD ook werkelijk alle doses al waren verstuurd.

In de rapportage van 24.06.2009 (Stand van zaken Q-fever vaccinatie, 24 juni 2009) staat het volgende aangegeven:

- Van de 181 geitenbedrijven met meer dan 50 geiten hadden tot begin deze week 21 bedrijven niet het opgaveformulier geretourneerd, ondanks een aanmaning daartoe. Deze bedrijven zijn op 22 en 23 juni opnieuw telefonisch benaderd en gevraagd om alsnog binnen een week dit formulier ingevuld te retourneren.

Inmiddels hebben 7 van bovengenoemde 21 bedrijven alsnog hun vaccinatieformulier opgestuurd. Van 14 bedrijven moet de opgave nog komen. Op basis van de novembertelling 2008 van I&R-Kleine Herkauwers hadden de 181 melkgeitenbedrijven in het verplicht te vaccineren gebied per 24.01.2009 in totaal 156.110 geiten; dit betekent 862 dieren gemiddeld per bedrijf. Er vanuit gaande dat de 14 bedrijven die nog moeten reageren gemiddeld 750 dieren per bedrijf hebben, zijn hiervoor nog 21.000 doses vaccin nodig (14 x 750 x 2 doses).

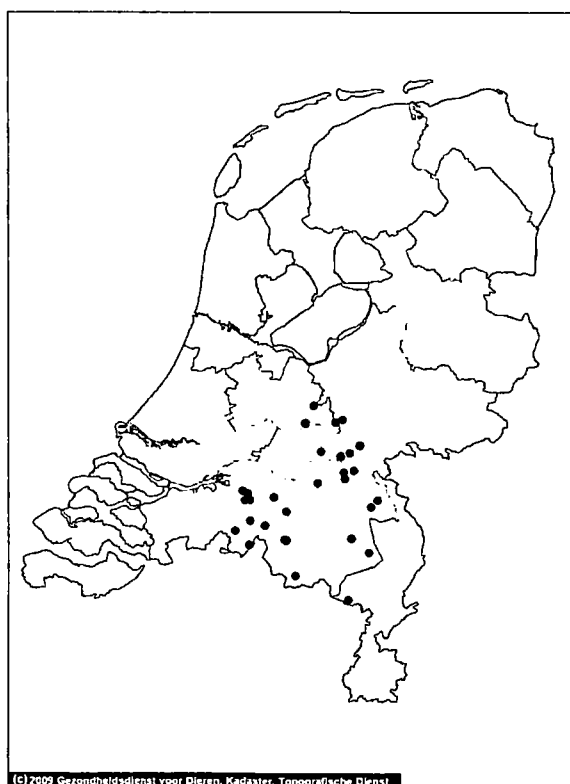
Binnen het verplicht te vaccineren gebied zijn tot op dit moment 82.531 doses aangevraagd die nog niet zijn gehonoreerd. Hiervan zijn er 13.236 afkomstig van kinder- en zorgboerderijen en 7.595 zijn afkomstig van schapenhouders die hun schapen inzetten voor landschapsbeheer. De resterende 61.700 zijn afkomstig van melkgeiten- en melkschapenhouders (zie overzicht Figuur 1). Er vanuit gaande dat de 14 melkgeitenbedrijven die nog niet hebben gereageerd gemiddeld 750 geiten per bedrijf hebben, zijn daarnaast nog 21.000 doses nodig. In totaal zijn dus voor de vaccinatie van

melkgeiten en melkschappen in het verplicht te vaccineren gebied nog 82.700 doses nodig. In september worden nog 110.000 doses geleverd. Alle melkschappen- en melkgeitenbedrijven kunnen dus volgens planning worden gevaccineerd.

Daarnaast zijn in het verplicht te vaccineren gebied nog 13.236 doses nodig voor de dieren op kinder- en zorgboerderijen. Dit aantal zal in werkelijkheid hoger zijn omdat van 41 kinder- en zorgboerderijen nog geen ingevuld vaccinatieformulier is ontvangen. Voor de groep die tot nu toe heeft gereageerd is in september vaccin beschikbaar.

Daarnaast komen in het verplicht te vaccineren gebied schapenhouders voor die hun dieren inzetten voor landschapsbeheer. Deze bedrijven zijn ook opgeroepen om hun dieren te laten vaccineren. Tot nu toe is er uit deze groep schapenhouders aanvraag voor 7.595 doses vaccin. Als in september ook deze groep zou worden voorzien resteert een kleine hoeveelheid vaccin dat zou kunnen worden ingezet voor besmette bedrijven buiten de regio die verplicht wordt gevaccineerd.

Tot nu toe zijn van buiten het verplicht te vaccineren gebied aanvragen binnen gekomen voor de levering van 71.468 doses vaccin. Deze aanvragen kunnen niet worden gehonoreerd.



(c) 2009 Gezondheidsdienst voor Dieren, Kadaster, Topografische Dienst

Figuur 1. Melkgeitenbedrijven die het vaccinatieformulier hebben geretourneerd maar tot nu toe geen vaccin hebben ontvangen. Vaccin aan deze bedrijven wordt geleverd in september 2009.

Deventer, 30 juni 2009,

144

Van: .
Verzonden: vrijdag 3 juli 2009 17:28
Aan: .
Onderwerp: FW: Q-koorts vaccinatiecampagne

In mijn haast schreef ik: de meeste schapen gaan in september bij de ram; moet zijn laatste helft september en eerste helft oktober

Met vriendelijke groet,

.....
www.ecsrhm.eu

GD
 Postbus 9, 7400 AA Deventer
gd@qdddeventer.com
www.qdddeventer.com

Van: .
Verzonden: vrijdag 3 juli 2009 17:13
Aan: .
Onderwerp: RE: Q-koorts vaccinatiecampagne

Beste,

Zie hierna mijn reactie in je mail.

Met vriendelijke groet,

.....
www.ecsrhm.eu

GD
 Postbus 9, 7400 AA Deventer
gd@qdddeventer.com
www.qdddeventer.com

Van: .
Verzonden: donderdag 2 juli 2009 16:36
Aan: .
CC: .
Onderwerp: Q-koorts vaccinatiecampagne

@minlv.nl]

Zoals vanmiddag besproken hierbij de mail met mijn vragen.

1. Zaterdag 11 juli is er een bijeenkomst in Landerd met bestuurders en burgers. De bijeenkomst duurt van 11 – 13 uur. Ik wil jou () vragen om daar een presentatie te geven over de vaccinatiecampagne, waarom gekozen voor deze strategie en wat is de stand van zaken. Ten aanzien van het eerste punt is de boodschap die voor ons belangrijk is, dat we bij het opzetten van de campagne uitgegaan zijn van de beschikbare doses vaccin, 400.000. Op basis hiervan hebben we gekeken hoe groot het gebied waar gevaccineerd wordt zou kunnen zijn en is een hoogrisicogebied en zijn hoogrisico diersoorten vastgesteld, die diersoorten waar abortusgolven door Q-koorts gezien werden.

De bijeenkomst is binnen? Is er een computer en beamer aanwezig? Hoeveel tijd heeft elke spreker? (15 minuten?) Ik kom

2. Wij maken ons zorgen over de bedrijven die nog geen formulier retour hebben gezonden. Graag nog eenmaal actief benaderen en dan overdragen aan de VWA. Gister- en eergisteravond heb ik overleg gehad met de mensen die actief zijn in de Nederlandse geitenzuivel. Daar was de stemming duidelijk: de geitenhouders die nu nog niet aan hun verplichtingen hebben voldaan moeten dat per ommekeer doen. GD gaat de mensen vrijdag en maandag bellen en zeggen dat de formulieren woensdag op GD moeten zijn. Als dat niet het geval is worden de adressen aan de zuivel doorgegeven en gaat de zuivel ze benaderen. Als dat niet in enkele dagen effect heeft gaan de adressen aan het eind van volgende week door naar de VWA

3. CEVA heeft 100.000 doses vaccin extra beschikbaar gemaakt. Wonderen bestaan dus nog steeds. Deze doses komen in oktober beschikbaar. Dat zou eigenlijk een maand eerder moeten, de meeste schapen gaan in september bij de ram dus voor schapen is september al te laat. Melkgeitenhouders kunnen nog wel een beetje sturen.

Dinsdagochtend is weer een stafbijeenkomst en ik wil daar een besluit laten nemen of we de doses kopen (we kunnen denk ik niet anders, aangezien CEVA het al op de radio heeft gezegd) mee eens en wat we dan met die doses gaan doen. Vrijwillige vaccinatie in heel NL dit is wat in onderling overleg tot nu toe is gecommuniceerd of gericht inzetten voor bedrijven in Overijssel, Limburg en Utrecht. De VWA wil ook graag vaccin hebben voor bedrijven die ze bij brononderzoek positief vinden (vleeschschapen of trekkende kuddes daar komen de 100.000 doses van het vaccin te laat voor), misschien dat het hier zou volstaan om alleen de jonge dieren te vaccineren.

Hoeveel komen we met 100.000 doses in oktober voor jonge dieren op brononderzoeksbedrijven, en melkgeiten/ -schapen, kinderboerderijen en zorgboerderijen in Overijssel, Limburg en Utrecht? Oftewel hoeveel vaccin is nodig in Limburg, hoeveel in Overijssel en hoeveel in Utrecht.

We gaan wat getallen op een rij zetten en komen daar maandag op terug
 Groeten,

Directie Voedselkwaliteit en Diergezondheid

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by m

145

Vat: ..

Verzonden: dinsdag 7 juli 2009 8:37

Aan: ..

CC: ..

Onderwerp: Q

Bijlagen: Q stand van zaken 06.07.2009.doc

Hierbij het beloofde overzicht.

Met vriendelijke groet,

www.ecsrhm.eu

GD

Postbus 9, 7400 AA Deventer

[@gddeventer.com](mailto:gddeventer.com)

www.gddeventer.com

Q-fever vaccinatie: stand van zaken 06.07.2009**I&R-Kleine Herkauwers**

De meest betrouwbare gegevens over het aantal in Nederland voorkomende schapen en geiten zijn afkomstig uit de novembertelling van I&R-Kleine Herkauwers. Deze aantallen schapen en geiten zijn in de regel lager dan het werkelijke aantal schapen en geiten omdat

1. niet iedere houder met kleine herkauwers staat geregistreerd;
2. niet iedere geregistreerde houder elk jaar de actuele aantallen schapen en geiten doorgeeft aan I&R-Kleine Herkauwers.

Op basis van de novembertelling 2008 is op 24.01.2009 een overzicht gemaakt van het aantal UBN's met kleine herkauwers in het verplicht te vaccineren gebied en het aantal schapen en geiten op die UBN's. Dit overzicht staat vermeld in Tabel 1.

Tabel 1. Overzicht van het aantal UBN's met kleine herkauwers en het totale aantal kleine herkauwers in het gebied waar in 2009 verplicht tegen Q-fever moet worden gevaccineerd.

aantal UBN's met kleine herkauwers	12.281
aantal UBN's met geiten	5.664
aantal UBN's met schapen	9.552
aantal volwassen geiten	173.777
aantal volwassen schapen	207.896
aantal UBN's met 0 opgegeven geiten	1.465
aantal UBN's met 1 t/m 49 geiten	3.918
totaal aantal geiten op bedrijven met 1 t/m 49 geiten	17.667
geitenbedrijven ≥ 50 geiten	181
totaal aantal geiten op geitenbedrijven ≥ 50 geiten	156.110
aantal kinder- en zorgboerderijen	121
totaal aantal schapen	920
totaal aantal geiten	1.121
mogelijke extra aantal kinder-, zorg-, contactboerderijen	152
totaal aantal schapen	3.850
totaal aantal geiten	2.370
aantal UBN's met 0 opgegeven schapen	1.762
aantal UBN's met 1 t/m 49 schapen	6.972
totaal aantal schapen op bedrijven met 1 t/m 49 schapen	76.403
schapenbedrijven met ≥ 50 schapen	818
aantal schapen op bedrijven met ≥ 50 schapen	131.493

Op basis van bovenstaande tabel en een aantal aannames is in maart 2009 een schatting gemaakt van het aantal doses dat in 2009 nodig zou zijn (Tabel 2). Op basis van deze schatting en geen vaccin verlies zouden 398.600 doses en 769.200 ml vaccin nodig zijn. Bij 5% verlies zou meer nodig zijn ($769.200 + 38.460$ (5% verlies) = 807.660 ml vaccin) dan zou kunnen worden geleverd. Indien door veel publiciteit het aantal te vaccineren dieren buiten het verplicht te enten gebied zou verdubbelen, zouden ruim 57.000 doses vaccin (109.000 ml extra vaccin plus 5% verlies = 114.450 ml vaccin = 57.225 doses) extra nodig zijn. Ook binnen het verplicht te enten gebied zou dan extra vaccin nodig kunnen zijn.

Tabel 2. Aantal doses Q-fever vaccin dat in 2009 nodig zou zijn, op basis van de schattingen in maart 2009.

Aantal bestelde doses (van 2 ml)	dieren	doses	ml
Totaal besteld		400.000	800.000
Totaal nodig			
In verplicht te enten gebied:			
geiten	159300	318600	637200
schapen	11500	23000	23000
Buiten verplicht te enten gebied:			
melkschapen	2000	4000	4000
kinderboerderijen:			
schapen	500	1000	1000
geiten	500	1000	2000
melkgeiten	25500	51000	102000
Totaal dieren	199300		
Totaal doses		398600	
Totaal ml			769200

Leveringsschema

Over de levering van Coxevac®, het Q-fever vaccin van CEVA Santé Animale BV, zijn voor 2009 afspraken gemaakt. De planning van de levering van vaccin en de realisatie daarvan tot op dit moment staat vermeld in Tabel 3.

Tabel 3. Overzicht van de planning en realisatie van de levering van het aantal doses (2 ml) Coxevac®, het Q-fever vaccin van CEVA Santé Animale BV.

Levering vaccin	planning 1	planning 2	realisatie
uiterlijk 15 april	50.000	55.000	
17 april			55.000
11 juni			133.690
uiterlijk 15 juni	300.000	247.000	
17 juni			106.310
uiterlijk 15 september	50.000	103.000	
totaal	400.000	405.000	295.000

1 = oorspronkelijke planning

2 = definitieve planning

Realisatie

Tot nu toe heeft CEVA in 2009 295.000 doses geleverd aan de AUV. AUV had nog een beperkt aantal doses op voorraad afkomstig van de vaccinatiecampagne 2008.

In september worden nog 110.000 doses geleverd en alle melkschapen- en melkgeitenbedrijven, en alle kinder- en zorgboerderijen kunnen hiermee volgens planning worden gevaccineerd.

In het verplicht te vaccineren gebied ligt nog een aanvraag voor de levering van ruim 7.500 doses vaccin aan schapenhouders die hun dieren inzetten voor landschapsbeheer. Als in september ook deze groep zou worden voorzien resteert een kleine hoeveelheid vaccin die zou kunnen worden ingezet voor besmette bedrijven buiten de regio die verplicht wordt gevaccineerd.

Tot nu toe zijn van buiten het verplicht te vaccineren gebied aanvragen binnen gekomen voor de levering van 72.000 doses vaccin. Deze aanvragen kunnen niet worden gehonoreerd.

100.000 doses extra in oktober

In oktober komen 100.000 doses extra beschikbaar. Deze doses kunnen worden ingezet om de 72.000 doses die zijn aangevraagd buiten het verplicht te vaccineren gebied, te honoreren.

Daarnaast zouden deze doses ook anders kunnen worden ingezet. Om eventueel meer gericht vaccin in te kunnen zetten staan in onderstaande tabellen aantallen geregistreerde schapen en geiten per provincie weergegeven voor totale aantallen schapen (Tabel 4), totale aantallen geiten (Tabel 5), totale aantallen geiten op bedrijven met meer dan 50 geiten (Tabel 6) en voor schapen en geiten op kinderboerderijen (Tabel 7).

Tabel 4. Overzicht van het aantal schapen per provincie op basis van de opgave I&R-Kleine Herkauwers. Hierbij zijn de aantallen UBN's en dieren genomen die in november 2008 zijn opgegeven, eventueel aangevuld met de aantallen van november 2007. Het aantal UBN's waarvan opgave is ontvangen is lager dan het aantal UBN's dat met schapen staat geregistreerd.

provincie	aantal UBN's	aantal ooien	totaal aantal schapen
Drenthe	1.810	37.887	61.328
Flevoland	244	5.621	10.442
Friesland	3.927	117.828	208.517
Gelderland	6.674	96.797	162.409
Groningen	1.917	50.057	89.033
Limburg	1.609	25.016	39.388
Noord-Brabant	4.104	54.941	87.952
Noord-Holland	3.044	96.825	161.582
Overijssel	3.568	57.270	92.536
Utrecht	2.187	40.018	61.190
Zuid-Holland	3.810	76.106	131.011
Zeeland	935	25.708	44.268
Totaal Nederland	33.829	684.074	1.149.656

Tabel 5. Overzicht van het aantal geiten per provincie op basis van de opgave I&R-Kleine Herkauwers. Hierbij zijn de aantallen UBN's en dieren genomen die in november 2008 zijn opgegeven, eventueel aangevuld met de aantallen van november 2007. Het aantal UBN's waarvan opgave is ontvangen is lager dan het aantal UBN's dat met geiten staat geregistreerd.

Provincie	aantal UBN's	aantal geiten	totaal aantal geiten
Drenthe	1.026	11.318	15.787
Flevoland	160	2.899	3.993
Friesland	2.072	14.390	18.858
Gelderland	3.568	53.694	75.372
Groningen	920	8.774	11.600
Limburg	728	18.996	27.935
Noord-Brabant	2.532	82.947	120.149
Noord-Holland	991	10.326	14.153
Overijssel	2.156	33.021	46.456
Utrecht	767	13.201	19.727
Zuid-Holland	1.555	12.529	16.644
Zeeland	262	1.129	1.433
Totaal Nederland	16.737	263.224	372.107

Tabel 6. Overzicht van het aantal geiten per provincie op bedrijven met meer dan 50 volwassen geiten, op basis van de opgave I&R-Kleine Herkauwers. Hierbij zijn de aantallen UBN's en dieren genomen die in november 2008 zijn opgegeven, eventueel aangevuld met de aantallen van november 2007.

Provincie	aantal UBN's	aantal geiten	totaal aantal geiten
Drenthe	20	7.915	11.433
Flevoland	4	2.431	3.394
Friesland	21	8.695	11.117
Gelderland	71	42.461	58.844
Groningen	11	5.798	7.727
Limburg	16	16.179	24.326
Noord-Brabant	106	74.290	103.858
Noord-Holland	19	6.916	9.490
Overijssel	50	25.755	36.903
Utrecht	22	10.761	14.580
Zuid-Holland	23	7.387	9.738
Zeeland	2	349	467
Totaal Nederland	365	208.937	291.877

Tabel 7. Overzicht van het aantal kinderboerderijen per provincie en het aantal schapen en geiten op die kinderboerderijen, op basis van de opgave I&R-Kleine Herkauwers. Hierbij zijn de aantallen UBN's en dieren genomen die in november 2008 zijn opgegeven, eventueel aangevuld met de aantallen van november 2007. Van het aantal geregistreerde kinderboerderijen heeft in beide jaren maar ruim 60% de dieren aantallen doorgegeven. Het werkelijke aantal kinderboerderijen en het aantal dieren op die kinderboerderijen kan dus hoger zijn.

Provincie	aantal UBN's	aantal schapen	aantal geiten	totaal aantal schapen en geiten
Drenthe	25	94	227	321
Flevoland	10	62	75	137
Friesland	17	145	78	223
Gelderland	87	558	538	1096
Groningen	23	171	144	315
Limburg	31	287	238	525
Noord-Brabant	95	352	596	948
Noord-Holland	89	433	626	1059
Overijssel	53	351	406	757
Utrecht	55	299	339	638
Zuid-Holland	134	816	1060	1876
Zeeland	15	63	90	153
Totaal Nederland	634	3631	4417	8048

Het gebied waar in 2009 dieren verplicht moeten worden gevaccineerd omvat heel Noord-Brabant en delen van Limburg, Utrecht en Gelderland.

In de provincies Noord-Brabant, Limburg, Utrecht en Gelderland komen op basis van bovenstaande tabellen 268 kinder- en zorgboerderijen voor met in totaal 3207 schapen en geiten. In het verplicht te enten gebied komen 121 kinderboerderijen voor met in totaal 2041 schapen en geiten. Bij uitbreiding van de entverplichting naar alle kinder- en zorgboerderijen in genoemde provincies is dus maar weinig vaccin extra nodig (3207-2041 doses).

In de provincies Noord-Brabant, Limburg, Utrecht en Gelderland komen op basis van bovenstaande tabellen 215 geitenbedrijven met meer dan 50 volwassen geiten voor en het totale aantal geiten op deze bedrijven is 201.608. In het verplicht te enten gebied komen 181 geitenbedrijven met meer dan 50 volwassen geiten voor en het totale aantal geiten op deze bedrijven bedraagt 156.110. Bij uitbreiding van de entverplichting naar alle geitenbedrijven met meer dan 50 volwassen geiten in genoemde provincies zijn ongeveer 50.000 doses extra nodig. Door aan deze lijst ook Overijssel toe te voegen komen er nog 50 geitenbedrijven bij met in totaal 37.000 dieren.

Bovenstaande berekeningen houden geen rekening met het feit dat in oktober al veel dieren drachtig zijn en niet meer kunnen worden gevaccineerd.

Advies

Begin 2009 is in overleg met verschillende partijen gekozen voor een bepaalde vaccinatiestrategie in 2009, rekening houdend met de beschikbare hoeveelheid vaccin. Op basis daarvan kunnen de aanvragen van buiten het verplicht te vaccineren gebied voor de levering van 72.000 doses vaccin niet worden gehonoreerd. Dit probleem wordt deels opgelost door de levering van 100.000 doses vaccin in oktober. Omdat op dat moment al dieren drachtig zijn komt de levering voor een deel van de dieren te laat. Aan de andere kant komen nog steeds aanvragen voor vaccin binnen.

Op basis van bovenstaande

- moeten de nog niet gevaccineerde schapen en geiten op de melkgeiten- en melkschapenbedrijven, en op kinder- en zorgboerderijen in het verplicht te enten gebied worden gevaccineerd zodra vaccin beschikbaar is;
- is het wenselijk om de nog niet gevaccineerde dieren op besmet verklaarde of nog besmet te verklaren bedrijven buiten het verplicht te vaccineren gebied, te vaccineren; buurtbedrijven van besmet verklaarde bedrijven of bedrijven die op basis van brononderzoek positief blijken te zijn, kunnen hieraan worden toegevoegd. Aan deze dieren zou voorrang moeten worden gegeven boven de schapen die worden ingezet voor landschapsbeheer in het verplicht te enten gebied;
- is het niet wenselijk om de schapen- en geitenhouders die vrijwillig willen vaccineren geen vaccin te geven terwijl eerst een oproep is gedaan om zo veel mogelijk vrijwillig te vaccineren.

Tenslotte zou overwogen moeten worden om vanuit het verplicht te enten gebied de afvoer van geiten voor het leven tijdelijk te verbieden.

Deventer, 6 juli 2009,

FW Overleg maatregelen Q-koorts

Van: \
Verzonden: dinsdag 7 juli 2009 9:56
Aan:
Onderwerp: FW: Overleg maatregelen Q-koorts

Van:
Verzonden: dinsdag 7 juli 2009 9:55
Aan:

CC:
Onderwerp: Overleg maatregelen Q-koorts

Geachte heer/mevrouw,

Hierbij alle informatie rondom het Q-koorts overleg van komende woensdag bij elkaar:

Plaats en tijd

Het overleg woensdag 8 juli vindt plaats van 14 - 15.30 uur in de Mansholtzaal in het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. De hoofdingang van het ministerie is verplaatst naar de Prins Clauslaan 8. Vanwege de verbouwing is er geen parkeergelegenheid op het terrein van het ministerie van LNV. Wanneer u vertegenwoordigd wordt door iemand anders dan degene aan wie deze email is gericht, zou u dit aan kunnen geven, zodat dit van tevoren doorgegeven kan worden aan de receptie.

Aanleiding

Het aantal humane gevallen, de ernst van de besmettingen en de vele onduidelijkheden rondom Q-koorts zorgen voor veel onrust. LNV en VWS hebben de deskundigen om advies gevraagd maar we willen ook graag met u van gedachten wisselen mogelijke maatregelen.

Het Bureau Risicobeoordeling zal 10 juli een rapport presenteren over de verwerking van mest van geiten en schapenbedrijven.

Het aantal vaccins dat beschikbaar is voor 2009 is zeer krap. CEVA heeft alsnog 100.000 extra doses vaccin toegezegd, die half oktober geleverd kunnen worden (wanneer een groot deel van de dieren helaas al gedekt is). De vraag is nu hoe het vaccin zo verstandig mogelijk kan worden ingezet.

Agenda

1. Stand van zaken
2. Vaccinatie
3. Mestmaatregelen
4. Hygiënemaatregelen
5. Overige maatregelen

Dinsdagmiddag is overleg met alle betrokkenen binnen het ministerie. Het is daarom moeilijk om nu al aan te geven wat in grote lijnen de insteek van LNV bij het overleg zal zijn. Graag zie ik u 8 juli.

Namens

Met vriendelijke groet,

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Directie Voedselkwaliteit en Diergezondheid

Van:

Verzonden: woensdag 8 juli 2009 23:00

Aan:

Onderwerp: Q-fever

Ann Ist Super Sanità 2009 | Vol. 45, No. 1: 83-86 83

Research from animal testing to clinical experience

Summary. Q fever is an acute febrile illness due to *Coxiella burnetii*. In the Balkans, Q fever in humans has been reported since World War II, and in countries such as Bulgaria the number of cases has increased since the early 1990s. We report an investigation of an outbreak in the town of Botevgrad, Western Bulgaria. Overall, 220 cases were identified between May 1 and June 9, 2004. Of the cases, 168 were from Botevgrad; the others were from neighbouring towns. This has been the largest outbreak in Bulgaria in the last 20 years. Q fever outbreaks in urban areas are not common. Flocks of sheep and goats were the most likely source of infection, as suggested by the observation that flocks grazed in, or had travelled on, the roads and the gardens of the town, and for the prevalence of anti-*C. burnetii* antibodies among animals in the area. This large outbreak highlights how zoonoses such as Q fever may represent a public-health threat also for urban populations.

Key words: Q fever, outbreak, Bulgaria.

DISCUSSION

This is the largest outbreak in Bulgaria in the last 20 years. Flocks of sheep and goats were the most likely source of infection, as suggested by the observation that, at the time of the outbreak, flocks grazed in, or had travelled on, the roads and the gardens of the town, and that the prevalence of anti-*C. burnetii* antibodies was high among animals in the area. However, since sheep and goats were present within the town well before the outbreak, other unidentified cofactors might have favoured the spread of the infection. Among these, lambing (*i.e.*, because of the high bacterial load of the placenta) and dry weather (*i.e.*, because of dust contamination and dispersion) merit special consideration. Actually, lambing did not appear to play a role: in fact, the epidemic occurred in the late spring, about one month after the birthing season; no newborn lambs were present in the flocks during the outbreak. Thus, we investigated whether the outbreak was due to dust dispersion favoured by a dry climate. May is usually a rainy month, but dust storms at the beginning of May were reported by people resident in the town of Botevgrad [11]. In particular, thunder storm with no rain precipitations were reported on the 2nd of May, whereas abundant precipitations (14 l/m²) were reported on the 3rd of May; then, no more precipitations were reported (apart from 2 l/m² on the 7th) until the 10th of May. During the first half of May, wind speed more than 5 m/sec was reported for three days, from the 4th to the 6th of May. Q fever outbreaks in urban areas are not common. A cluster in South Wales was probably due to indirect contact with animal secretions/excretions through contaminated straw [12], whereas distant exposure to sheep flocks was a determinant of an outbreak in a semi-urban area in Northern Italy [13]. Finally, a large Q fever outbreak due to sheep farming near residential areas has recently been reported in Germany; short distance from the grazing area, male gender, and age (25 to 62 years) were associated to higher risk of infection [14].

The outbreak was investigated as an urgent public health threat and several draconian measures were taken for a two-month period. All patients were hospitalised, and schools were closed for one month during the epidemic peak. All animals were kept outside the town in a controlled yard, and those passing through the town had to follow certain roads, which were disinfected every day. Sheep and goats were treated by washing, whereas cows were disinfected by spraying acaricides. Protective facial masks were used by people involved in the above mentioned activities. Moreover, severe fines were charged to farmers who did not remove animal excrement and disinfect places contaminated by animal faeces. Unemployed citizens were involved in cutting, transporting outside the town and then disinfecting or burning potentially contaminated material. Milk collection and drinking were forbidden.

Met vriendelijke groet,

148

FW Verslag overleg maatregelen Q-koorts

Van:
Verzonden: maandag 13 juli 2009 8:51
Aan:
Onderwerp: FW: Verslag overleg maatregelen Q-koorts

Bijlagen: 08-07-09 overleg maatregelen Q-koorts (verslag).doc; 8 juli - presentatie overleg maatregelen Q-koorts.pdf; kamerbrief naar aanleiding van het BuR advies.doc
Ter info.

Groeten,

Van:
Verzonden: vrijdag 10 juli 2009 18:05
Aan:

Onderwerp: verslag overleg maatregelen Q-koorts

Geachte heer/mevrouw,

Naar aanleiding van het overleg 'maatregelen Q-koorts', van afgelopen woensdag, stuur ik u bij deze het verslag. Tevens stuur ik u hierbij de brief die zojuist aan de kamer is gestuurd.

Ik zou u op de hoogte brengen wanneer de minister een besluit had genomen over het advies van de BuR. Besluitvorming en berichtgeving lagen in dit geval nogal dicht op elkaar, dus het bleek niet mogelijk u nog voorafgaand aan het persbericht in te lichten. De uitkomst is dat de minister het advies om de mest van besmette bedrijven te verbranden voorlopig niet overneemt. De andere adviezen uit het BuR advies, die woensdag niet zijn besproken, neemt de minister wel over (meer onderzoek naar mest en toestaan industriële compostering voor niet-besmette bedrijven).

Op de LNV-website zijn zojuis twee persberichten geplaatst over het advies:
'LNV neemt mestadviezen over Q-koorts grotendeels over'
'Regels mestbehandeling bij geitenbedrijven in verband met Q-koorts aangepast'

Namens de CVO,

Met vriendelijke groet,

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Directie Voedselkwaliteit en Diergezondheid
t: 070 -

Verslag overleg maatregelen Q-koorts

Locatie: Den Haag

Datum: 9 juli 2009, 14.00-16.00 uur.

Aanwezig: (PVV), (KNMvD), (LNV, DL),
 (LNV, VC), (LNV, VD), (LWPS), (LTO),
 (LTO), (CUMELA), (GD), (VWA), (LNV, JZ),
 (LNV, VD), (LNV, VD).

Opening

Heet iedereen welkom. De Q-koorts epidemie is weer uitgebreider dan vorig jaar. Nederland heeft onder meer in het Scofcah en bij de CVO-meeting een presentatie gegeven over Q-koorts. In andere lidstaten zijn nog geen signalen. Het is verbazingwekkend dat er in België en Duitsland nog geen signalen zijn van Q-koorts. Het gebied in Nederland waar mensen ziek worden grenst immers direct aan Duitsland en België.

Er wordt gevraagd wat de status van het overleg is, is het een basisoverleg? Het lijkt er wel wat op, alleen is het wat kleiner van opzet en zullen er geen maatregelen worden afgekondigd. Het is vooral voor wederzijds informeren en ook om vanuit de de anderen partijen input te krijgen aangaande het beleid en de inzet van bijvoorbeeld vaccin.

Presentatie

Er wordt een korte presentatie gegeven met een inleiding en stand van zaken. Een handout van de presentatie is bijgevoegd.

Tot nu toe zijn 4 bedrijven besmet. Het bedrijf in Overijssel en het bedrijf in Limburg hadden geiten van bedrijven die in eerdere jaren een Q-koorts uitbraak hadden.

Het vaccin dat tot nu toe is ontvangen is al uitgeleverd. Er is alleen een kleine hoeveelheid achter de hand gehouden mocht een bedrijf besmet worden verklaard. Er zijn nog 82.531 doses nodig voor de verplichte vaccinatie, en een kleine 72.000 aangevraagd voor vrijwillige vaccinatie (en dit aantal stijgt nog steeds). In september komen nog 110.000 doses vaccin. CEVA heeft laten weten (toch nog) 100.000 doses extra te kunnen leveren, echter pas in oktober. Deze doses zullen besteld worden, het is alleen even de vraag hoe deze het beste ingezet kunnen worden gezien het dekseizoen.

Er worden nog een aantal adviezen verwacht. Bureau Risicobeoordeling zal vrijdag 10 juli een advies publiceren over de risico's verspreiding Q-koorts via mest. Daarover zal strikt vertrouwelijk iets medegedeeld worden. Op een later moment zal nog een advies volgen over de risico's vervoer van dieren van besmet bedrijf.

Verder zijn opnieuw vragen aan deskundigen voorgelegd naar aanleiding van het verloop van de epidemie in 2009. De belangrijkste vraag is of er reden is het transmissiemodel (waarop tot nog toe alle maatregelen zijn gebaseerd) aan te passen. Verder wordt advies gevraagd welke gebieden en/of groepen naar hun idee prioriteit zouden moeten hebben voor vaccinatie (inzet extra 100.000), of de meldplicht bij 5% afdoende is (of verlaagd/aangepast moet worden), en of er niet toch sprake is van een nieuwe Q-koorts stam.

Algemene discussie

Geeft aan dat de seroprevalentie bij schapen 2,5% is, bij geiten 7,8% (van de dieren). Van de bedrijven is 15% positief. Of er sprake is van het oprukken van de bacterie naar tot nu toe vrije bedrijven is lastig te zeggen. In '87 is bij een promotieonderzoek onderzocht wat de seroprevalentie was bij risicogroepen (veehouders, dierenartsen), en die was toen 80%. Tot nu toe wordt van alle ingezonden abortusmateriaal alleen bij melkgeiten en melkschapen Q fever gevonden, en niet bij bijvoorbeeld vleesschapen.

Wil weten hoe snel Q-koorts door een bedrijf heen gaat. Geeft aan dat dit lastig te zeggen is. Wel is in het jaar voorafgaand aan een grote abortuspiek en/of in het jaar erna soms ook een klein piekje te zien. Dieren blijven soms ook lange tijd op laag niveau uitscheiden. Een van de besmette bedrijven, waar dit jaar een abortusgolf was, heeft enkele jaren geleden ook een abortusgolf gehad.

De koppeling van humane gevallen aan geitenbedrijven is soms lastig, bijvoorbeeld in Oss zijn ongeveer 100 mensen ziek, terwijl de twee geitenbedrijven daar in de buurt beide negatief zijn.

In de provincie Utrecht is een stijging van het aantal humane gevallen, maar er zijn geen besmet verklaarde bedrijven. Daarbij moet bedacht worden dat mensen zeer mobiel zijn en ook elders een infectie kunnen oplopen. In het gebied zijn wel enkele bedrijven die positief uit het tankmelkonderzoek komen. Er zijn natuurlijk meer bedrijven positief voor Q fever dan alleen de bedrijven die onder de meldplicht vallen (met 5% of meer abortusgevallen).

Vaccinatie

De vraag is of het vaccineren in oktober grote problemen oplevert ivm het dekseizoen. geeft aan dat de houders die vorig jaar ook in oktober gevaccineerd hebben, onmogelijk dit jaar al vroeg kunnen dekken. Vaccinatie van deze bedrijven zou makkelijker uitgesteld kunnen worden tot oktober dan bij andere bedrijven. De bedrijven liggen in het gebied en zijn dus al ingepland (en mogelijk deels al gevaccineerd). De GD neemt de suggestie van LTO mee en zal uitzoeken of het nog mogelijk is het vaccin van oktober voor deze bedrijven in te zetten. Het voorstel is om het vaccin gericht in te zetten in de regio's waar dit jaar al een verheffing van het aantal humane gevallen te zien is of abortusgolven hebben plaatsgevonden, dus Utrecht, Overijssel en Limburg. Vrijwillige vaccinatie in de rest van Nederland zal door de beperkte hoeveelheid vaccin wellicht niet mogelijk zijn. De aanwezigen sluiten zich aan bij dit voorstel.

Doorkijk naar volgend jaar: Met de huidige gegevens lijkt het erop dat we alleen maar kunnen besluiten om ook volgend jaar te enten. De sector geeft aan dat wanneer vaccinatie kan helpen om Q-koorts te voorkomen, dat dit ingezet moet worden. heeft aan dat mogelijk een verplichte vaccinatie gedurende 1 of twee jaar ingezet kan worden, en dat daarna wellicht alleen nog de jonge dieren geënt hoeven te worden.

CEVA wil in juli weten hoeveel doses we dit jaar moeten bestellen, dus op korte termijn zal een besluit moeten worden genomen. vraagt waarom de fabrikant per se in juli wil weten hoeveel doses er moeten komen, terwijl ze weten dat in augustus de eerste resultaten bekend zijn van het vaccinatieonderzoek. We gaan ervan uit te gaan dat dit puur uit logistieke overwegingen is en niet komt omdat CEVA andere intenties heeft.

BuR advies

Onder embargo worden het hoofdpunt uit het advies van Bureau Risicobeoordeling over de verwerking van mest besproken. Dit advies wordt 10 juli gepubliceerd. Er wordt toegelicht wat de problemen zijn met het verbranden van mest. Het is rigoreus en spreekt daarmee tot de verbeelding. Rendac is bereid op proef 100 ton per week te verbranden. De capaciteit is echter niet toereikend: verbranding van de mest van een besmet bedrijf zal weken in beslag nemen. De kosten zijn aanzienlijk. Omdat mest één van de verspreidingsmethoden is, en Q-koorts niet alleen op besmet verklaarde bedrijven wordt aangetroffen, levert het verbranden van mest waarschijnlijk maar een beperkte bijdrage aan de oplossing van het probleem. De minister zal 9 juni een besluit nemen. Aangezien er zaterdag 11 juli een werkbezoek is in Landerd, waarbij ook LTO aanwezig zal zijn, verzoeken de aanwezigen of zij voor die tijd op de hoogte kunnen worden gesteld wat de minister met het advies zal doen.

Overige maatregelen

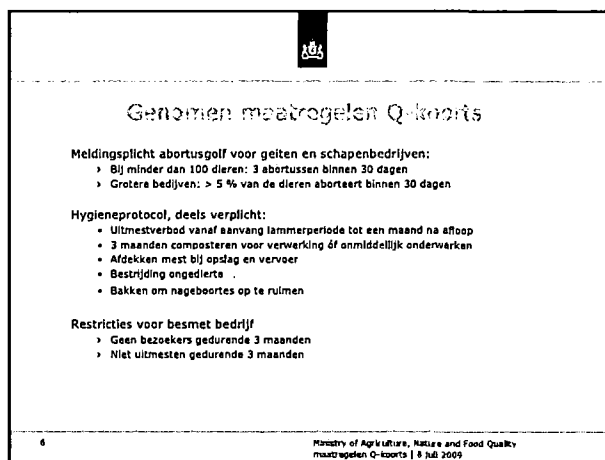
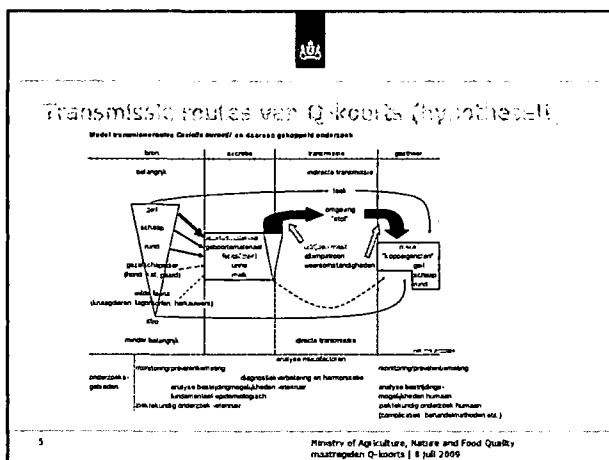
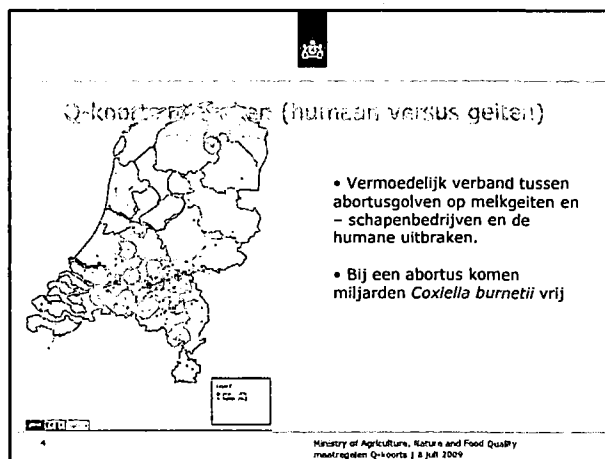
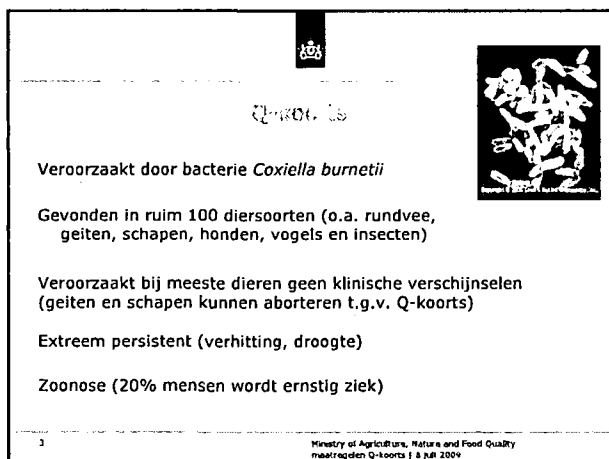
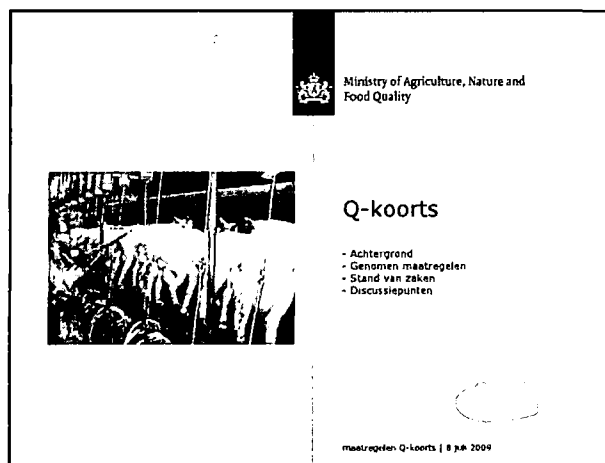
Er wordt toegelicht dat de BuR advies is gevraagd over de risico's van de verplaatsing van dieren. Dit zou mogelijk tot vervoersbeperkingen kunnen leiden. Aanleiding is dat twee besmette bedrijven dit jaar een link hebben met besmette bedrijven uit eerdere jaren. Tot noch toe werden vervoersbeperkingen onnodig geacht aangezien de bacterie toch overal aanwezig is. De vraag doet nu op in hoeverre je ervoor moet zorgen dat bedrijven die nu negatief zijn, ook negatief blijven. Wellicht dat hier geen dieren van positieve bedrijven naar toe worden gebracht. Het afvoeren voor de slacht is wel mogelijk. geeft aan dat besmette bedrijven waarschijnlijk niet afvoeren, aangezien ze anders zelf te weinig lammeren overhouden. Er is immers een abortusgolf geweest. Het kan wel dat de lammeren naar opfokbedrijven worden gebracht en daarna weer terugkomen.

Opfokbedrijven zouden een risico kunnen zijn. De aanvoer van dekbokken wellicht ook. Wat als die besmet zijn en op een negatief bedrijf terecht komen. We wachten de adviezen af, of deskundigen denken dat

vervoersbeperkingen wellicht toch nodig zijn. Indien er maatregelen worden genomen zal de sector hierover uiteraard nog worden geïnformeerd.

Sluiting

bedankt iedereen voor de aanwezigheid.



Vaccinatiecampagne 2009



In een groot deel van Zuid-Nederland verplichte vaccinatie voor:

- Melkgelten en -schapenbedrijven met meer dan 50 dieren
- Gelten en schapen op bedrijven met een publieksfunctie


Overige gelten en schapen kunnen vrijwillig geïmmuniseerd worden

Ministry of Agriculture, Nature and Food Quality
maatregelen Q-koorts | 8 juli 2009

Onderzoeken (RIVM/CVI/GD/ziekenhuizen)

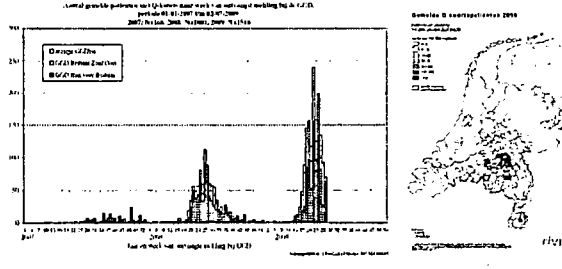
- Epidemiologisch onderzoek naar relatie bedrijven met Q-koorts en humane gevallen
- Prevalentie Q-koorts op gelten-, schapen en melkveebedrijven
- Seroprevalentieonderzoek bevolking
- Ontwikkeling en harmonisatie detectie en typering
- Effectiviteit en bijwerkingen vaccinatie gelten
- Vergelijkend onderzoek bedrijven waar Q-koorts is gediagnosticeerd (13 betrokken bedrijven)
- Effect Q-koorts op zwangerschapscijfers geïnfecteerde zwangeren
- Effectiviteit behandeling humane Q-koorts patiënten
- Onderzoek risicofactoren met GIS mapping en ecologische risicoanalyse
- Overleving *C. burnetii* in mest (laboratorium- en veldstudie)
- Genotypering en vergelijking van gelten-, omgevings- en humane stammen
- Kinderboerderij survey
- Infectieroute, Immunerespons en uitscheiding *C. burnetii* bij gelten (experimentele infectie)
- Onderzoek risicofactoren met patiëntcontrole onderzoek
- Schatten relatieve bijdrage Q-koorts bij opnames voor pneumonie
- Geïntegreerd humaan-veterinair onderzoek hoog-risicogroepen

Ministry of Agriculture, Nature and Food Quality
maatregelen Q-koorts | 8 juli 2009



Ministry of Agriculture, Nature and Food Quality
maatregelen Q-koorts | 8 juli 2009

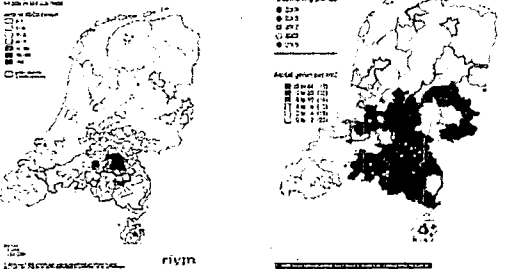
Huidige situatie (humane gevallen)



Ministry of Agriculture, Nature and Food Quality
maatregelen Q-koorts | 8 juli 2009

Q-koorts uitbraken (humaan versus gelten)

Geïsoleerde Q-koortspatiënten 2009



Ministry of Agriculture, Nature and Food Quality
maatregelen Q-koorts | 8 juli 2009

Vaccinatiecampagne 2009

Levering vaccin	planning	realisatie
uiterlijk 15 april	55.000	
17 april		55.000
11 juni		133.680
uiterlijk 15 juni	247.000	
17 juni		106.310
uiterlijk 15 september	193.000	
Totaal	495.000	295.000

Overzicht van de planning en realisatie van de levering van het eerste doses (2 ml) Coopers, het Q-koortsvaccin van CEVA Santé Animale BV.

- 14 van de 181 geltenbedrijven (>50 gelten) hebben het opgaveformulier niet geretourneerd, ondanks een aanmaning daartoe.
- Binnen verplichte gebied zijn 82.531 aangewezen doses nog niet geleverd:
 - 13.238: kind- en zorgboerderijen
 - 7.595: schapenhouders (landschapsbehoor)
 - 61.700: (melk)gelten- en melkschapenhouders
- Vrijwillige vaccinatie: 71.468 doses aangevraagde doses (nog niet geleverd)

Ministry of Agriculture, Nature and Food Quality
maatregelen Q-koorts | 8 juli 2009



Verwachte adviezen

- Risico's vervoer van dieren van besmet bedrijf (BuR)
- Risico's verspreiding Q-koorts via mest (BuR)

Vragen aan deskundigen naar aanleiding van verloop 2009:

- Is er mogelijk toch sprake van een nieuwe stam?
- Reden om aanpassingen te maken in het transmissiemodel?
mens-op-mens overdracht
melk/voedsel
andere dieren (bijv. vleeschapen)
- heroverweging meldplicht bij 5% nodig?
- welke gebieden/groepen moeten prioriteit hebben bij vaccinatie?



Discussiepunten

2. Vaccinatie en inzet vaccin
3. Mestmaatregelen (BuR advies)
4. Hygiënemaatregelen
5. Overige maatregelen



> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Directie Voedselkwaliteit en
Diergezondheid
Cluster Dier

Prins Clauslaan 8
2595 AJ Den Haag
Postbus 20401
2500 EK Den Haag
www.minlnv.nl

Contactpersoon

T 07C
F 07C

@minlnv.nl

Datum 10 juli 2009
Betreft Q-koorts

Onze referentie
VD/2009/1170

Geachte Voorzitter,

In aanvulling op eerdere brieven aan uw kamer en mijn antwoorden in het
vragenuur van 30 juni jl., wil ik u informeren over het advies 'Risicobeoordeling
Q-koorts via mest' van Bureau Risicobeoordeling van de VWA (BuR), dat op
10 juli 2009 is gepubliceerd.

Achtergrond Q-koorts

Wanneer een geit of schaap door Q-koorts aborteerd komen hierbij zeer grote
hoeveelheden bacteriën vrij, welke grotendeels terecht komen in de mest.
Om deze reden zijn er maatregelen van kracht ten aanzien van de mest op
bedrijven waar jaarlijks veel dieren drachtig worden. Voor bedrijven met meer dan
50 melkgeiten of melkschapen gelden onder meer de volgende beperkingen:

- Er geldt een uitmestverbod gedurende de lammerperiode tot een maand na
afloop.
- De mest mag niet worden uitgereden, tenzij de mest onmiddellijk wordt
ondergewerkt of gedurende tenminste drie maanden gecomposteerd is op het
bedrijf.

Deskundigen hebben deze compostering geadviseerd. Gedurende de compostering
wordt de mest warm en wanneer lang genoeg wordt gecomposteerd, menen zij
dat het grootste deel of alle bacteriën dood gaan, mochten deze aanwezig zijn de
in mest. Wanneer 5% van de dieren op een geiten of schapenhouderij in 30 dagen
tijd aborteert geldt een meldingsplicht en wordt het bedrijf gecontroleerd op Q-
koorts. Voor een besmet bedrijf gelden extra maatregelen:

- De stal mag 90 dagen niet worden uitgemest, omdat bij het uitmesten
mogelijk verwaaiing van de bacterie optreedt. De mest composteert dan dus in
de stal.

Leven
van het land,
geven
om natuur.

Advies van Bureau Risicobeoordeling over Q-koorts en mest

Het Bureau Risicobeoordeling (BuR) is gevraagd nader advies te geven, onder meer over andere verwerkingsmethoden van de mest. Hieronder de kern van het advies van BuR:

1. Omdat er onvoldoende wetenschappelijke kennis is over de overleving van de Q-koorts bacterie in mest, wordt geadviseerd hiernaar onderzoek te laten uitvoeren.
2. Bedrijven die geen Q-koorts hebben gemeld:
 - a. Geadviseerd wordt om als alternatief voor de huidige maatregelen industriële compostering toe te staan mits het eindproduct wordt gepasteuriseerd bij 70 graden/60 minuten.
 - b. Geadviseerd wordt om het aanbieden van potstalmest aan biogasinstallaties voorsnog niet toe te staan om te voorkomen dat de bacterie in het gasnet terecht komt. Dit was reeds verboden en blijft zo.
3. Voor bedrijven die Q-koorts hebben gemeld:

als enige vorm van verwerking van de mest sterilisatie c.q. verbranding voor te schrijven. Zo nodig de mest tijdelijk storten en afdekken met 30 cm grond.

Directie Voedselkwaliteit en
Diergezondheid
Cluster Dier

Datum
10 juli 2009

Onze referentie
VD/2009/1170

Reactie op advies van Bureau Risicobeoordeling

Ik neem het advies van het BuR aangaande onderzoek en beheersmaatregelen voor bedrijven die geen Q-koorts hebben gemeld over. Het onderzoek wordt uitgevoerd door het Centraal Veterinair Instituut in samenwerking met de Gezondheidsdienst voor Dieren en het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu. De eerste resultaten worden eind van dit jaar verwacht. Het advies over de compostering van mest wordt vertaald in regelgeving, die op 10 juli 2009 in werking is getreden. Verwerking in biogasinstallaties was reeds verboden en dit blijft zo.

Het advies van het BuR aangaande sterilisatie c.q. verbranding van de mest van bedrijven die Q-koorts hebben gemeld neem ik voorsnog niet over. De reden waarom ik het advies tot verbranding c.q. sterilisatie niet overneem is de volgende. Gewone verbrandingsinstallaties komen mijns inziens niet in aanmerking omdat de mest gedroogd en verhakseld moet worden alvorens deze verbrand kan worden. Voor zover ik heb kunnen nagaan wordt momenteel nergens geitenmest verbrand. Met het oog op het voorkomen van de mogelijke risico's van verwaaiing bij drogen en verhakselen zou slechts bij één bedrijf, waar dit hele proces in een gesloten systeem plaatsvindt, verwerking mogelijk zijn. Dit bedrijf is bereid op proef 100 ton per week te verbranden. Deze capaciteit is slecht toereikend voor enkele bedrijven.

BuR adviseert verbranding omdat dit, met de huidige wetenschappelijke kennis, de enige verwerkingsmethode is waarmee met absolute zekerheid kan worden gezegd dat alle Q-koorts bacteriën in de mest worden gedood. Het uitmesten wordt echter door deskundigen bestempeld als één van de belangrijkste verspreidingsmethoden.

Om bovengenoemde redenen ben ik van mening dat het verbranden van mest slechts een beperkte bijdrage kan leveren aan een oplossing van het probleem. Zelfs wanneer de capaciteit wel toereikend zou zijn. Het BuR advies de risico's rond het uitmesten, drogen, verhakselen en transporteren niet. Het huidige maatregelenpakket is ingegeven door het deskundigenoordeel dat bijvoorbeeld

juist het uitmesten risico's op verwaaiing geeft. Daarom heb ik BuR hierover nog om aanvullend advies gevraagd. Tevens onderzoek ik op dit moment alternatieven voor het verbranden van geitenmest, waaronder industriële compostering, waarbij de mest gedurende meerdere dagen bij 78-82°C gecomposteerd wordt.

DE MINISTER VAN LANDBOUW, NATUUR EN
VOEDSELKwaliteit,

Directie Voedselkwaliteit en
Diergezondheid
Cluster Dier

Datum
10 juli 2009

Onze referentie
VD/2009/1170

G. Verburg

CC:

Bijlagen: Q fever onverdacht.doc

Met vriendelijke groet,

www.ecsrhm.eu

GD
Postbus 9, 7400 AA Deventer
[@gddeventer.com](mailto:gd@gddeventer.com)
www.gddeventer.com

Q-fever: status onverdacht voor melkschapen- en melkgeitenbedrijven op basis van tankmelk-PCR.

Inleiding

Sinds 2005 komen in ons land door *Coxiella burnetii* veroorzaakte abortusproblemen voor op melkschapen- en melkgeitenbedrijven, vooral in het zuiden van het land. Vanaf het voorjaar van 2007 komen ongeveer in dezelfde regio meer Q-fever problemen voor bij mensen. In de tien jaar voorafgaand aan 2007 werd de diagnose Q-fever bij de mens in ons land minder dan twintig keer per jaar gesteld. In 2007 deed zich een uitbraak van Q-fever voor rond het Brabantse dorp Herpen en daarbij werden ongeveer 170 mensen ziek. In 2008 kwam Q-fever in dezelfde regio terug en aan het eind van het jaar bleken duizend mensen besmet. Op basis van de nu al bekende aantallen humane besmettingen zullen eind 2009 meer dan tweeduizend mensen zijn besmet en deze patiënten komen meer verspreid voor in Nederland dan in voorgaande jaren.

Over de achtergronden van de door *C. burnetii* veroorzaakte problemen bij mens en dier is nog lang niet alles bekend maar door gezamenlijke inspanning van alle betrokken humane en veterinaire organisaties wordt geprobeerd antwoorden te geven op gerezen vragen, onder andere door het uitvoeren van een uitgebreid onderzoeksprogramma. Daarnaast zijn er veel maatregelen genomen om de verspreiding van *C. burnetii* te beperken en daarmee de blootstelling van de mensen in de omgeving te beperken zoals:

- meldplicht voor eigenaren en dierenartsen;
- hygiëneprotocol voor melkschapen- en melkgeitenbedrijven;
- vaccinatie: gestart in 2008; in 2009 worden in het zuiden van het land melkgeiten- en melkschapenbedrijven en kinder- en zorgboerderijen verplicht gevaccineerd; buiten dit gebied kunnen veehouders hun dieren vrijwillig laten vaccineren;
- beperkingen bij uitrijden van mest en het toelaten van bezoekers.

Omdat het aantal humane patiënten duidelijk hoger is dan in voorgaande jaren wordt gevraagd om extra maatregelen. Voorbeelden van dergelijke maatregelen zijn een uitbreiding van het vaccinatiegebied, het verbranden van mest van besmette bedrijven en dierbewegingsbeperkingen. Inmiddels is afgesproken dat eind 2009 100.000 doseringen van het Q-fever vaccin extra beschikbaar komen en deze doseringen worden vooral toegepast op de melkgeiten- en melkschapenbedrijven in Limburg, Utrecht, Gelderland en Overijssel. Verbranden van mest is mogelijk maar de verbrandingscapaciteit is uiterst beperkt, het is kostbaar en levert naar verwachting niet een duidelijke bijdrage aan het oplossen van het probleem. Beperkingen in dierbewegingen zijn in theorie wel mogelijk maar hieraan kleven enkele bezwaren. Naar aanleiding hiervan is nagedacht over alternatieven voor dierbewegingsbeperkingen. Het certificeren van bedrijven op basis van de resultaten van het onderzoek van tankmelk zou een goed alternatief kunnen zijn dat snel is op te zetten. Hierna volgt een eerste omschrijving van deze certificering.

Status toekennen aan alle melkschapen- en melkgeitenbedrijven

Uitgangspunt van deze certificering is het vrijwillige karakter maar wel met dien verstande dat elk melkschapen- en melkgeitenbedrijf in principe een Q-fever status krijgt: de bekend besmette bedrijven krijgen de status Q-fever besmet en alle andere bedrijven krijgen de status Q-fever verdacht bedrijf. Bedrijven die deelnemen aan deze certificering kunnen door onderzoek aantonen dat ze onverdacht zijn.

Uitgangspunten:

1. Onderzoek op tankmelkmonsters met PCR. Op basis van de huidige kennis van zaken geeft dit een goede indruk van de status van het bedrijf. Eind augustus 2009 kan dit op basis van lopend onderzoek nog beter worden onderbouwd. Het onderzoek van tankmelkmonsters (PCR en LISA) wordt ook gebruikt om het effect van vaccinatie op uitscheiding in de tijd te meten. De informatie uit dit onderzoek kan

ook een nadere onderbouwing geven dat de uitslag van de tankmelk PCR een goede indicatie is van de Q-fever status van een bedrijf.

2. Daar waar mogelijk worden de tankmelkmonsters verkregen uit de reguliere melkstroom. Voor bedrijven waarvoor dit niet mogelijk is geldt een ander systeem. De monsters van deze bedrijven worden bij voorkeur ingestuurd door een derde partij (bijvoorbeeld RMO, dierenarts, veeverbeteringsorganisatie). Indien de monsters door de eigenaar worden ingestuurd vindt regelmatig herbemonstering plaats door een onafhankelijke derde partij. Dit moet nog nader worden uitgewerkt.
3. De uitslagen worden naar eigenaar en dierenarts verstuurd en worden gecommuniceerd als besmet of niet-besmet.
4. Onderzoek vindt in eerste instantie elke twee maanden plaats maar de frequentie kan op termijn mogelijk worden teruggebracht naar vier keer per jaar.
5. Een bedrijf kan na een jaar de status Q-fever onverdacht krijgen als alle tankmelkonderzoeken de uitslag niet-besmet hebben. Bedrijven met deze status mogen geen dieren aanvoeren van bedrijven met onbekende status of van besmette bedrijven.
6. Het uiteindelijke resultaat van een dergelijk certificeringssysteem is dat besmette en verdachte bedrijven hun dieren niet meer voor het leven kunnen verkopen. Daarmee wordt vrijwillig een dierbewegingsbeperking gerealiseerd.

NB:

- besmette bedrijven worden nu op basis van klinische verschijnselen, aangevuld met nadere diagnostiek, besmet verklaard. In bovenstaand voorstel is deelname aan certificering vrijwillig maar bedrijven die niet deelnemen krijgen een ongunstige status;
- melkmonsters mogen niet worden afgeroomd (opmerking voor betrokken partijen in verband met correcte afhandeling monsters);
- deze certificering start voor melkgeiten- en melkschapenbedrijven; voor andere bedrijven met kleine herkauwers kan certificering eventueel op een andere manier worden opgezet als daar behoefte aan is (bloedmonsters, individuele melkmonsters, vaginaal swabs);
- deze certificering moet nog nader worden uitgewerkt voor bedrijven met wisselende uitslagen maar uitgangspunt blijft dat een onverdachtstatus pas van toepassing is na een jaar met vier of zes keer een negatief tankmelkresultaat met een tussentijd van twee of drie maanden;
- overwogen moet worden om deelname te stimuleren door bedrijven die na verloop van tijd een onverdacht status hebben een lichter regime aan hygiënemaatregelen op te leggen.

GD Deventer,

17 juli 2009